

УДК 338.43

Шацька З. Я., д.е.н., професор,
Київський національний університет технологій та дизайну

Мельник О. А., магістр
Київський національний університет технологій та дизайну

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Малі та середні підприємства формують основу економіки Європи, де майже дві третини працівників у ЄС працюють на малих підприємствах, виробляючи понад половину всієї доданої вартості в європейській економіці [1]. Згідно з визначенням Європейської комісії, малі підприємства – це підприємства з кількістю працівників менше 250 осіб та річним оборотом менше 50 млн євро або загальним балансом менше 43 млн євро [3].

В ЄС в залежності від розміру підприємства малого бізнесу поділяються на:

- мікропідприємства, які мають від нуля до дев'яти працівників;
- малі підприємства, які мають від 10 до 49 працівників;
- середні підприємства, які мають від 50 до 249 працівників.

Що стосується кількості підприємств, переважна більшість підприємств малого бізнесу належить до категорії найменшого розміру, причому на мікропідприємства припадає 24,46 мільйона з 26,1 мільйона МСП у Європейському Союзі [1].

Малі підприємства в ЄС становлять 94%, дають 50% робочих місць та генерують 35% доданої вартості [2].

У 2019 році в ЄС працювало 23,1 млн суб'єктів малого бізнесу в нефінансовій сфері [4]. За цей же період підприємства малого бізнесу, що працюють в нефінансовій сфері забезпечили робочими місцями 84,7 млн працівників та виробили продукції на 587 млрд євро [4]. У 2021 році їх кількість зросла до 30,9 суб'єктів малого бізнесу [4], які забезпечили робочими місцями понад 100,5 млн працівників, виробивши продукції на суму 4930 млрд євро [4].

У 2023-2024 році кількість малих підприємств в ЄС коливалася в межах 25,8-26,1 млн [5]. Серед зазначеної кількості малих підприємств в ЄС більшу частку становлять мікро підприємства, в яких кількість працюючих становить до 9 осіб (табл. 1).

Станом на 2024 рік кількість зайнятих працівників на малих підприємствах в ЄС становила 89,44 млн осіб, які виробили продукції на суму 5040 млрд євро.

Таблиця 1

Розподіл малих підприємств у провідних країнах ЄС

Країна	Підприємства, млн одиниць		
	Мікро	Малі	Середні
Франція	4 298 859	591 497	312 331
Італія	4 200 000	0,5	0,05
Іспанія	3 400 000	0,25	0,06
Польща	2 100 000	0,20	0,04
Україна	1 650 000	0,12	0,02

Джерело: складено автором за [6]

Хоча Німеччина має найбільшу економіку в ЄС, вона посідає лише четверте місце за кількістю малих і середніх підприємств після Італії, Франції та Іспанії, і має порівнянну кількість малих і середніх підприємств зі своїм набагато меншим сусідом Польщею. Це пов'язано з тим, що в цих країнах було більше мікропідприємств – 3,69 мільйона, 3,27 мільйона та 2,27 мільйона відповідно. Однак у Німеччині було набагато більше малих і середніх підприємств – 357,92 та 53,82 відповідно.

У 2020-2021 р.р. пандемія COVID-19 сильно вплинула на малі та мікропідприємства ЄС, особливо в секторах, які залежать від фізичного контакту з клієнтами (торгівля, харчування, послуги). Починаючи з 2022 року малі підприємства ЄС стикнулися з енергетичною кризою, що вплинуло на зростання витрат на енергоносії, матеріали, логістику та ускладнило ведення бізнесу, особливо для малих підприємств, які мають менше запасу фінансової стійкості. Багато малих підприємств зазначають значними перешкодами для розвитку бізнесу підвищення рівня податків, адміністративних витрат, затримки платежів. Все більше малих підприємств в ЄС залучаються до екологічних практики, впровадження сталого розвитку, використання нових технологій. Станом на 2023 рік частка малих підприємств, що використовують хмарні сервіси (cloud computing) становить 43%, що працюють з аналізом великих даних (big data) – близько 10% [5].

У 2023 році зафіксовано зростання кількості малих підприємств на 2,3%, але одночасно відбулося зростання на 13% рівня банкрутств малих підприємств [6].

У 2024 р. в ЄС в цілому на малих і середніх підприємствах було зайнято приблизно 89,44 мільйона осіб, а їх сукупна додана вартість становила 5,04 трильйона євро. Серед мікро- та малих підприємств найпоширенішим галуззю промисловості був сектор оптової та роздрібної торгівлі, тоді як виробництво було найпоширенішим галуззю промисловості серед середніх підприємств [2,4].

Таким чином, за період 2019-2024 р.р. малий бізнес залишається критично важливою складовою економіки ЄС, забезпечуючи більшість робочих місць у нефінансовому секторі, значний внесок у ВВП та економічну стабільність. Малий бізнес є дуже чутливим до зовнішніх викликів таких, як пандемія COVID-19, енергетична криза, інфляція, тому що має менші резерви порівняно з великим бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Малий та середній бізнес у Європі – статистика та факти
<https://www.statista.com/topics/8231/smes-in-europe/>
2. Малий бізнес, як двигун прогресу: уроки Європи для України. URL:
<https://www.libertyinstitute.org/articles/euro-business>
3. Small but Mighty: European SMEs Lead in Jobs and Value Added. 2024. URL:
https://www.statista.com/chart/32960/small-but-mighty-european-smes-lead-in-jobs-and-value-added/?utm_source
4. Key figures on Europe. Eurostat. 2022. URL:
https://cdn.agroklub.com/upload/documents/eurostat-publikacija-1.pdf?utm_source
5. SMEs in Europe - Statistics & Facts. URL:
https://www.statista.com/topics/8231/smes-in-europe/?utm_source
6. Business demography statistics. Eurostat. URL:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/9350.pdf?utm_source